

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 2CdoR/10/2023
Identifikačné číslo spisu: 1217206369
Dátum vydania rozhodnutia: 30.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Alena Adamcová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:1217206369.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Aleny Adamcovej a členiek senátu JUDr. Márie Trubanovej, PhD. a Mgr. Kataríny Katkovej, vo veci starostlivosti súdu o maloleté deti C.: M., nar. X. a Q., nar. X., zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Bratislave, so sídlom v Bratislave, Vázovova 7/A, deti rodičov matky M. E. (predtým C.), nar. X., bytom trvale v K., zastúpenej Advokátska kancelária hbr advokáti s. r. o., so sídlom v Bratislave, Kalinčiakova 33, IČO: 47 239 310 a otca T. C., nar. X., bytom trvale v K., zastúpeného advokátom JUDr. Andrejom Garom, so sídlom v Bratislave, Štefánikova 14, o úpravu pomerov manželov na čas po rozvode k maloletým deťom, vedenej na Mestskom súde Bratislava II pod sp. zn. 28P/66/2017, o dovolaní otca proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 25. apríla 2023 sp. zn. 11CoP/470/2021, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a .

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Bratislava II (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 22. novembra 2018 č. k. 28P/66/2017-382, rozviedol manželstvo účastníkov konania. Maloleté deti: T. C., nar. XX. XX. XXXX, M. C., nar. XX. XX. XXXX a Q. C., nar. XX. XX. XXXX na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti otca, oboch rodičov oprávnil maloleté deti zastupovať a spravovať ich majetok. Matke uložil povinnosť prispievať na výživu maloletej T. C., nar. XX. XX. XXXX, sumou 70 eur mesačne, maloletého M. C., nar. XX. XX. XXXX sumou 70 eur mesačne a maloletého Q. C., nar. XX. XX. XXXX sumou 70 eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci k rukám otca počnúc právoplatnosťou výroku rozsudku o rozvode manželstva. Matku oprávnil stretávať sa s maloletým M. a Q. každý prvý týždeň v mesiaci od piatku do nedele, počas letných prázdnin každý kalendárny rok od 01. 07. do 15. 07. a od 01. 08. do 15. 08., počas zimných prázdnin každý párny kalendárny rok od 23. 12. do 30. 12. a každý nepárny kalendárny rok od 28. 12. do predposledného dňa zimných prázdnin určených školským zariadením, ktoré navštevujú, počas veľkonočných prázdnin každý kalendárny rok od 1. dňa veľkonočných prázdnin do posledného dňa veľkonočných prázdnin.

Otcovi uložil povinnosť zabezpečiť prítomnosť maloletých detí v určenom čase na území Slovenskej republiky, a to na vlastné náklady, odovzdať a vyzdvihnúť maloleté deti v určený čas v mieste bydliska matky, pokiaľ bude zabezpečovať ich dopravu osobne. V prípade, že sa deti dostavia na Slovensko prostredníctvom leteckého dopravcu bez doprovodu otca, uložil otcovi povinnosť zabezpečiť na vlastné náklady letenky a určil, že miestom priletu môže byť len letisko v Bratislave alebo vo Viedni. V takomto prípade uložil povinnosť matke maloleté deti vyzdvihnúť a odovzdať na letisku a otca zaviazal k povinnosti oznámiť matke presný čas príchodu maloletých detí minimálne 48 hodín pred určeným stykom. Styk matky s maloletou T. súd neupravil. Návrh na vyslovenie vykonateľnosti rozsudku doručením zamietol. Žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

1.1. V odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie uviedol, že vo veciach starostlivosti o maloletých sú súdy povinné vždy prihliadať v prvom rade na záujem dieťaťa. Zásadnými okolnosťami, majúcimi vplyv na rozhodnutie o zverení dieťaťa do starostlivosti jednému z rodičov sú najmä osobnosť rodiča, vzťah rodiča k dieťaťu, charakter, morálka a štruktúra mravných noriem rodičov, rešpekt k právu dieťaťa stýkať sa s druhým rodičom, vzťah dieťaťa ku každému z rodičov či kontinuita prostredia. Mimoriadne dôležitým pre nariadenie osobnej starostlivosti je zistenie názoru dieťaťa, ktorého sa toto opatrenie bezprostredne dotýka. Dieťa má právo byť vypočuté v každom súdnom konaní, v ktorom sa rozhoduje o otázkach, ktoré sa ho bezprostredne dotýkajú. Na názor maloletého dieťaťa súd prihliada s ohľadom na jeho vek, rozumovú a citovú vyspelosť. Súd vypočul maloleté deti 2 krát, pričom prvý výsluch sa uskutočnil v čase, keď boli deti v starostlivosti otca a druhý v čase, keď boli chlapci v starostlivosti matky a maloletá T. (v čase dovolacieho konania je už plnoletá a zverenie do starostlivosti už v jej prípade nie je predmetom dovolacieho konania) v starostlivosti otca. Správanie chlapcov bolo rovnaké pri oboch výsluchoch, deti boli živé, priateľské, komunikatívne. V čase, keď boli u otca, tvrdili, že im je dobre vo Z., a že tam chcú ostať. V čase, keď boli u matky tvrdili, že im je dobre na Slovensku, a že chcú ostať Slovensku. Z uvedeného vyplývalo, že deti majú k obidvom rodičom rovnako dobrý vzťah a prostredie pre nich nezohráva kľúčovú úlohu. Súdy zásadne zverujú súrodencov do osobnej starostlivosti spoločne jednému rodičovi. Matka na rozdiel od otca nevnímala rozdelenie detí až tak dramaticky. Za rozhodujúcu skutočnosť pri zverení maloletých detí súd považoval stabilitu, ktorú rodičia deťom poskytujú a matka sa pri tomto posudzovaní javila ako nestabilný prvok. Podľa názoru súdu, matka uprednostňuje svoje záujmy pred záujmami maloletých detí. Matka poukazovala na to, aký blízky vzťah k nej majú deti, ako ju potrebujú, negatívne sa vyjadrovali o prostredí vo Z.. Výstala potom otázka, ako mohla zanechať svoje deti na tak dlhé obdobie, navyše u otca, ktorému vyčítala jeho pracovné zaneprázdnenie a celkový citový chlad. Súd poukázal aj na spôsob, akým došlo k tomu, že deti neodišli po prázdninách do Z. a ostali na Slovensku, svojvoľne bez konzultácie s otcom i bez oznámenia vtedy maloletej T.. Súd uviedol, že otec je stabilnejší ako matka, dokáže podriadiť svoje osobné záujmy záujmom maloletých detí a hlavne na rozdiel od matky, má podľa názoru súdu vyvážený vzťah ku všetkým trom deťom. Súd bral do úvahy aj súrodenecké väzby a zverenie maloletých chlapcov do osobnej starostlivosti matky by tieto väzby závažným spôsobom narušilo, resp. zhoršilo už doterajší stav, ktorý vznikol v dôsledku konania matky. Matka je nestabilná, ak bola schopná opustiť 3 deti (zrejme kvôli inému mužovi), je otázne, ako sa bude správať v budúcnosti. Súd bol toho názoru, že napriek svojmu pracovnému zaradeniu je otec tým rodičom, ktorý dokáže lepšie zabezpečiť potreby maloletých detí, dokáže ich záujmy uprednostniť pred svojimi záujmami, z tohto dôvodu súd zveril maloleté deti do osobnej starostlivosti otca. Súd bral do úvahy súrodenecké väzby, ktoré by v prípade vyhovenia návrhu matky boli pretrhnuté. Súd nevykonal dokazovanie znaleckým posudkom, ktorý spočiatku navrhovala matka, nakoľko vykonané dôkazy boli podľa názoru súdu postačujúce na úplné zistenie skutkového stavu a znalecké dokazovanie sa javilo ako neúčelné a nehospodárne, naviac predlžujúce neistotu maloletých detí.

2. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 2. marca 2021 sp. zn. 11CoP/149/2019, rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že maloletých M. C. a Q. C. na čas po rozvoде manželstva zveril do osobnej starostlivosti matky. Uviedol, že zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok sú oprávnení obaja rodičia. Otcovi uložil povinnosť platiť výživné na oboch maloletých synov. Upravil styk maloletých s otcom tak, že otec je oprávnený stretávať sa s maloletým M. a maloletým Q. každý prvý týždeň v kalendárnom mesiaci od štvrtka od 16.00 hod. do nedele do

19.00 hod., s výnimkou osobitnej úpravy počas školských prázdnin, počas letných školských prázdnin každý kalendárny rok od 01. 07. od 09.00 hod. do 15. 07. do 19.00 hod. a od 01. 08. od 09.00 hod. do 15. 08. do 19.00 hod., počas zimných školských prázdnin každý páry kalendárny rok od 23. 12. od 09.00 hod. do 30. 12. 19.00 hod. a každý nepáry kalendárny rok od 28. 12. od 09.00 hod. do posledného dňa zimných školských prázdnin do 19.00 hod., počas jarných školských prázdnin každý páry kalendárny rok od soboty predchádzajúcej začiatku jarných školských prázdnin od 09.00 hod. do nedele nasledujúceho týždňa do 19.00 hod., počas Veľkonočných školských prázdnin každý nepáry rok od 1. dňa veľkonočných prázdnin od 09.00 hod. do posledného dňa veľkonočných školských prázdnin do 19.00 hod., počas jesenných školských prázdnin každý páry rok od prvého dňa jesenných školských prázdnin od 09.00 hod. do posledného dňa jesenných školských prázdnin do 19.00 hod. Miestom odovzdania a preberania maloletých detí je miesto bydliska matky. Vo výroku o úprave pomerov rodičov k maloletej T. C., nar. XX. XX. XXXX, na čas po rozvode, odvolacie konanie zastavil a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov konania.

2.1. Za aktuálneho stavu, po komplexnom posúdení všetkých dôkazov vykonaných v konaní, odvolací súd s prihliadnutím na záujem a názor maloletých detí, vzájomné vzťahové väzby členov rodiny, aktuálnu rodinnú situáciu, výkon starostlivosti rodičmi o maloletého M. a Q., s cieľom odstrániť neprimeranú záťaž maloletých, ktorej sú vystavení v dôsledku konfliktu rodičov, podľa § 388 CSP zmenil napadnutý výrok rozsudku súdu prvej inštancie o zverení maloletých detí M. a Q. tak, že ich zveril do osobnej starostlivosti matky.

3. Uznesením z 27. októbra 2021 sp. zn. 5Cdo/141/2021 Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) o dovolaní otca rozhodol tak, že vyššie uvedený rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

3.1. Námietku otca o nedostatku odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyhodnotil ako dôvodnú a spôsobilú založiť nepreskúmateľnosť rozhodnutia. Poukázal na ustanovenie § 24 ods. 4 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine v znení neskorších predpisov (ďalej aj „ZR“), ktorý ustanovuje kritériá, ktorými sa majú riadiť súdy pri rozhodovaní o rodičovských právach a povinnostiach. Dovolací súd mal za to, že krajský súd sa s jednotlivými kritériami, ktoré by mali byť zákonným vodítkom k rozhodnutiu, dostatočne nevysporiadal. S jednotlivými okolnosťami, ako je najmä stabilita rodinného prostredia u otca a u matky s ohľadom na ich osobnosti, predchádzajúce správanie, (ne)dodržiavanie dohodnutých pravidiel styku a opustenie detí matkou v minulosti sa nevysporiadal vôbec.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 25. apríla 2023 sp. zn. 11CoP/470/2021, opätovne rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že maloletých M. C., nar. XX. XX. XXXX a Q. C., nar. XX. XX. XXXX na čas po rozvode manželstva zveril do osobnej starostlivosti matky. Výslovil, že zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok sú oprávnení obaja rodičia. Ďalej rozhodol, že otec je povinný prispievať na výživu maloletého M. C., počnúc právoplatnosťou výroku rozsudku o rozvode manželstva bežným výživným vo výške 150 eur mesačne, od 02. 03. 2021 vo výške 200 eur mesačne a od 01. 01. 2022 vo výške 300 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci k rukám matky; zročné výživné na maloletého M. C., za obdobie od 09. 02. 2019 do 30. 04. 2023 vo výške 5.438,45 eur je otec povinný zaplatiť k rukám matky do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku; otec je povinný prispievať na tvorbu úspor pre maloletého M. C., sumou 150 eur mesačne počnúc dňom 25. 01. 2023, ktoré bude poukazovať na osobitný účet zriadený na meno maloletého vždy do 15. dňa v mesiaci; zročné výživné na tvorbu úspor maloletého M. C., za obdobie od 25. 01. 2023 do 30. 04. 2023 vo výške 483,81 eur je otec povinný zaplatiť na osobitný účet maloletého do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku; otec je povinný prispievať na výživu maloletého Q. C., počnúc právoplatnosťou rozsudku vo výroku o rozvode manželstva do 01. 04. 2019 bežným výživným vo výške 150 eur mesačne, od 01. 07. 2021 vo výške 200 eur mesačne a od 01. 01. 2022 vo výške 300 eur mesačne vždy do 15. dňa v mesiaci k rukám matky; zročné výživné na maloletého Q. C., za obdobie od 09. 02. 2019 do 01. 04. 2019 a od 01. 07. 2021 do 30. 04. 2023 vo výške 552,26 eur je otec povinný zaplatiť k rukám matky do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Otec je povinný prispievať na tvorbu úspor pre maloletého Q. C. sumou 150 eur mesačne počnúc dňom 25. 01. 2023, ktoré bude

poukazovať na osobitný účet zriadený na meno maloletého vždy do 15. dňa v mesiaci; zročné výživné na tvorbu úspor maloletého Q. C., za obdobie od 25. 01. 2023 do 30. 04. 2023 vo výške 483,81 eur je otec povinný zaplatiť na osobitný účet zriadený na meno maloletého do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Matka je povinná zriadiť v peňažnom ústave osobitné účty na mená maloletých a identifikačné údaje oboch účtov v tejto lehote oznámiť otcovi. Na nakladanie s finančnými prostriedkami nachádzajúcimi sa na týchto osobitných účtoch maloletých detí je potrebný súhlas súdu. Matka je povinná prispievať na výživu maloletého Q. C. za obdobie od 02. 04. 2019 do 30. 06. 2021 sumou 70 eur mesačne, vždy do 15. dňa v mesiaci k rukám otca; zročné výživné na maloletého Q. C. za obdobie od 02. 04. 2019 do 30. 06. 2021 vo výške 1.887,57 eur je matka povinná zaplatiť k rukám otca do 30 dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Ďalším výrokom upravil styk otca s maloletými M. a Q.:

- každý párny kalendárny týždeň od piatku od 18.00 hod. do nedele do 18.00 hod., s výnimkou osobitnej úpravy počas školských prázdnin určených vyhláškou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky,
- počas letných školských prázdnin každý kalendárny rok od 01. 07. od 09.00 hod. do 15. 07. do 19.00 hod. a od 01. 08. od 09.00 hod. do 15. 08. do 19.00 hod.,
- počas zimných školských prázdnin každý párny kalendárny rok od 23. 12. od 09.00 hod. do 30. 12. do 19.00 hod. a každý nepárny kalendárny rok od 28. 12. od 09.00 hod. do posledného dňa zimných školských prázdnin do 19.00 hod.,
- počas jarných školských prázdnin každý párny kalendárny rok od soboty predchádzajúcej začiatku jarných školských prázdnin od 09.00 hod. do nedele nasledujúceho týždňa do 19.00 hod.,
- počas Veľkonočných školských prázdnin každý nepárny rok od 1. dňa veľkonočných prázdnin od 09.00 hod. do posledného dňa veľkonočných školských prázdnin do 19.00 hod.,
- počas jesenných školských prázdnin každý párny rok od prvého dňa jesenných školských prázdnin od 09.00 hod. do posledného dňa jesenných školských prázdnin do 19.00 hod.

Miestom odovzdania a preberania maloletých detí je miesto bydliska matky.

Návrh otca na úpravu pomerov rodičov k maloletým deťom na čas po rozvoze manželstva zamietol, rovnako ako vo zvyšku návrh matky v časti o bežnom výživnom a výživnom určenom na tvorbu úspor. Odvolacie konanie vo vzťahu k úprave pomerov rodičov t. č. k plnoletej T. C., nar. XX. XX. XXXX, na čas po rozvoze manželstva zastavil. Uvedol, že štátu trovy konania nevznikli a žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

4.1. Odvolací súd na základe dokazovania vykonaného v priebehu celého súdneho konania, vrátane záverov znalca Mgr. Martina Balka dospel k záveru, že obaja rodičia, teda aj matka, majú dostatočné rodičovské kompetencie, starostlivosť o maloleté deti dokážu zabezpečovať riadne, pričom obaja maloletí majú k otcovi aj matke vytvorený vzťah (k otcovi aktuálne ambivalentný). Znaleckým dokazovaním neboli na strane matky zistené žiadne okolnosti, ktoré by ju vylučovali z výkonu osobnej starostlivosti o maloletých, keď sa u matky nepreukázala prítomnosť objektívnych znakov, ktoré by poukazovali na nevhodnosť jej výchovy, a to aj napriek udalostiam, ktoré sa v rodine odohrali v minulosti, teda napriek jej zlyhaniu, kedy opustila rodinu, maloletých ponechala v starostlivosti otca a nerešpektovala rozhodnutie súdu o ich odovzdaní. Podľa odvolacieho súdu bolo potrebné vziať v úvahu, že maloletí sú po celú dobu od ukončenia spoluzitia rodičov vystavení porozvodovej záťaž, spočívajúcej v neschopnosti rodičov dohodnúť sa na starostlivosti o deti a dospieť k takému konsenzu, ktorý by viedol k spokojnosti všetkých členov rodiny. Pokiaľ otec namietal manipuláciu maloletých detí matkou a poukazoval na to, že deti odmietajú kontakt s ním, pričom súčasne potvrdil, že s matkou sa na styku vedú dohodnúť, odvolací súd prihliadol na závery znaleckého posudku Mgr. Martina Balka, z ktorého jednoznačne vyplýva, že v rámci vyšetrovania nebola preukázaná prítomnosť negatívneho ovplyvňovania maloletých zo strany matky v zmysle manipulácie. Naopak určitý spôsob ovplyvňovania maloletých konštatoval znalec na strane otca. Nebolo možné prihliadať ani na otcov tvrdený údajný sektársky vplyv na maloletých v prostredí matky, pretože tieto tvrdenia žiadnym spôsobom nepreukázal. Vzhľadom na vek maloletých, keď M. dovŕšil XX rokov a Q. XX rokov, odvolací súd považoval za potrebné prihliadať aj na odporúčania znalca, že snaha otca presvedčiť maloletých o jeho rezidenčnej starostlivosti je aktuálne kontraproduktívna a vedie k ich obrannému postoj. Pokiaľ teda otec namietal nekompetentnosť matky a jej negatívny vplyv na maloletých vo vzťahu k nemu odvolací súd uzavrel, že uvedené v konaní preukázané nebolo, keď matka napriek svojmu zlyhaniu (opustenie detí v roku 2016)

bola znalcom vyhodnotená ako schopná zabezpečiť vhodnosť výchovy maloletých aj ich zdravý osobnostný vývin. Nebolo možné prihliadať ani na argumenty otca o nestabilnom výchovnom prostredí maloletých u matky, nakoľko s poukazom na závery znalca a napokon aj z vykonaného dokazovania vyplýva, že maloletí majú u matky dlhodobu stabilnú prostredie, Q. od júla 2021 a M. od roku 2018. V týchto súvislostiach odvolací súd musel pri rozhodovaní brať v úvahu a vyhodnotiť skutočný stav veci zistený dokazovaním, doplneným aj v priebehu odvolacieho konania a jeho vyhodnotením, teda stav existujúci v čase jeho rozhodovania. Odvolací súd nemal dôvod pochybovať o záveroch znaleckého posudku, vyplývajúcich zo znalcom použitých klinických a testových metód. Námietky otca k znaleckému posudku považoval odvolací súd za nedôvodné. Pri skúmaní podmienok pre zabezpečenie starostlivosti matky o maloletých odvolací súd prihliadal aj na správy kolízneho opatrovníka, ktorý opakovane vykonal šetrenie v domácnosti matky so záverom, že matka má vytvorené vhodné podmienky pre zabezpečenie starostlivosti o maloletých, keď nezistil žiadne negatíva.

4.2. Odvolací súd považoval za potrebné prístupit' k zisťovaniu názoru maloletých detí v súlade s ustanovením § 43 ZR. Daný postup zvolil pred svojím v poradí prvým rozhodnutím, pričom názor maloletých bol prezentovaný M. a Q. aj následne v rámci znaleckého dokazovania nariadeného v odvolacom konaní. Odvolací súd konštatoval, že maloletí M. a Q. boli v roku 2017 vo veku X a X rokov, pri poslednom zisťovaní ich názoru mal M. XX. roka a Q. XX Q. roka. V tomto veku nesporne dieťa dokáže vyjadriť svoj názor, dokáže prejavit' a vysloviť svoje želanie a predstavy a vie zadefinovať svoj vzťah k tomu-ktorému rodičovi. Z prejavov maloletých a ich vyjadrení považoval za nepochybné, že k rodičom majú vytvorený vzťah, avšak ich práním je zostať v starostlivosti a domácnosti matky a s otcom tráviť čas cez prázdniny a sviatky. V danom prípade, teda vzhľadom na vek maloletých, ich rozumovú a emocionálnu vyspelosť, odvolací súd vzal do úvahy ich jednoznačné vyjadrenie a záujem zotrvať v starostlivosti matky. Odvolací súd zdôraznil, že nevôľa M.it' u otca bola rešpektovaná aj samotným otcom a toto stanovisko M. nezmenil ani vo veku takmer XX rokov. Tiež Q. opakovane vo veku takmer XX rokov prejavil záujem zostať u matky. Tento názor obe deti verbalizovali aj pred znalcom, kedy na naliehanie otca maloletý M. reagoval defenzívne, pre Q. bola síce ich konfrontácia nepríjemná, avšak tiež otcovi otvorene komunikoval svoju predstavu o preferencii starostlivosti zo strany matky, spokojnosť u nej a nesúhlas so zmenou tejto starostlivosti na rezidenčnú starostlivosť otca. K zisťovaniu názoru maloletých odvolací súd doplnil, že pri hodnotení osobností maloletých, znalec nezistil zvýšené riziko zhoršenej sociálnej adaptácie ani známky úzkostno- depresívneho prežívania. Je nepochybné, že maloleté deti, najmä Q. veľmi citlivo prežívajú porozvodové obdobie rodiny a konflikt lojalít, a aj z uvedeného dôvodu bolo nanajvyš' potrebné a žiadúce otázku zverenia maloletých detí definitívne uzavrieť spôsobom, ktorý je v ich záujme. Názor oboch chlapcov bol však jednoznačný a napriek tomu, že majú blízky vzťah s oboma rodičmi, zotrúvali na svojom postoji, pričom naliehavé správanie otca vo vzťahu k nim a zmene starostlivosti pôsobí v konečnom dôsledku kontraproduktívne. Odvolací súd z uvedených dôvodov na názor maloletých, hodnotený aj v kontexte ostatných, v konaní vykonaných dôkazov, prihliadal a považoval ho za jeden z podstatných dôkazov vykonaných vo vzťahu k posúdeniu osoby rodiča, do ktorého osobnej starostlivosti majú byť maloleté deti zverené. Posudzujúc okolnosti podstatné pre rozhodnutie, ktorému z rodičov budú po rozvode manželstva zverené maloleté deti do osobnej starostlivosti, zohľadňujúc skutočný stav veci zistený doplneným dokazovaním ku dňu rozhodnutia odvolacieho súdu, a to vyhodnotením dokazovania jednotlivo a vyhodnotením všetkých dôkazov v ich vzájomnej súvislosti, so súčasným prihliadnutím na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 191 CSP), dospel odvolací súd k záveru, že napriek konaniu matky, ktorá maloleté deti otcovi do starostlivosti na základe vykonateľného rozhodnutia z roku 2019 neodovzdala, bolo v tomto štádiu konania potrebné nadradit' záujem maloletých detí aj nad záujmy oboch rodičov. S prihliadnutím na čl. 5 Zákona o rodine odvolací súd uzavrel, že v konaní bolo preukázané, že úroveň starostlivosti matky o maloleté deti nemožno hodnotiť negatívne, maloletí majú s matkou vytvorenú bezpečnú vzťahovú väzbu a majú u nej zabezpečenú stabilitu prostredia, matka im poskytuje podmienky pre ich zdravý psychický a fyzický vývin, umožňuje im kontakt s otcom a so sestrou a rešpektuje rolu druhého rodiča v živote maloletých (ako vyplýva aj zo znaleckého posudku č. 37/2022). Bolo potrebné prihliadať aj na fakt, že maloletí vo svojom veku od rodičov potrebujú empatický a citlivý prístup, keď aj podľa názoru znalca, naliehanie a nátlak zo strany otca na nich pôsobia aktuálne kontraproduktívne a svojím spôsobom narušujú ich vzťah s otcom. Záujmom maloletých je, aby vyrastali spokojne, v prostredí, v ktorom sú

saturované všetky ich potreby, nielen po finančnej stránke, ale aj po stránke emocionálnej a psychickej. V danom prípade ide o neobvyklú situáciu, kedy konflikt rodičov pretrváva dlhodobo a jeho prežívanie je náročné aj s ohľadom na výkon práce otca v zahraničí. Napokon bolo potrebné prihliadať na závery znalca, ktorý jednoznačne vyhodnotil, že aktuálne sa javí skôr snaha otca presvedčiť M. a Q. o superiorite jeho rezidenčnej starostlivosti ako kontraproduktívna, keďže vedie k obrannému postojú zo strany synov.

4.3. Osobitne sa odvolací súd vyjadril k výrokom o vyživovacej povinnosti oboch rodičov, vrátane tvorby úspor a o úprave styku. Odôvodnil tiež, prečo nevykonával ďalšie navrhované dokazovanie, pričom pokiaľ šlo o výsluch súdneho znalca, dospel k záveru o neúčelnosti vykonania tohto dôkazu. Napriek tomu, že znalca predvolal na pojednávanie nariadené na deň 28. 03. 2023, ktorý postup je procesným postupom (vedenie konania), po doručení otcom písomne vypracovaných námietok voči znaleckému posudku č. 37/2022 a ich vyhodnotení dospel k rozhodnutiu, že výsluch znalca nie je potrebné vykonať.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu otec maloletých (ďalej aj „dovolateľ“) podal dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CSP“) a navrhol, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec vrátil odvolaciemu súdu na ďalšie konanie alebo, aby zmenil napadnuté rozhodnutie tak, že v napadnutej časti rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí. Vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP otec maloletých namietal nesprávny procesný postup odvolacieho súdu, ktorý mu znemožnil, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Uviedol, že odvolací súd napriek konštatovaniu o nesprávnych skutkových zisteniach, dokazovanie nezopakoval, ale dokazovanie iba doplnil. Tento postup podľa dovolateľa bol nesprávny a z hľadiska zachovania procesných práv účastníkov konania bolo potrebné dokazovanie opakovať. Doplnil, že na nijakom mieste rozsudku krajského súdu nie je vysvetlené, v čom spočívajú nesprávne skutkové zistenia okresného súdu. Ďalším dôvodom prípustnosti a dôvodnosti dovolania bola nepreskúmateľnosť, zmätočnosť, arbitrárnosť napadnutého rozhodnutia a nedostatok dôvodov v ňom uvedených. S poukazom na judikatúru najvyššieho súdu uviedol, že zmeňujúce rozhodnutie musí znášať prísnejšie kritériá. Podľa dovolateľa v rozhodnutí odvolacieho súdu nie je žiadna odpoveď na otázku, v čom nesprávne skutkové zistenia, alebo nesprávne právne závery súdu prvej inštancie spočívajú. Pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia analyzoval osobnosť oboch rodičov, ich morálne nastavenie, vzťah k maloletým deťom, rešpekt práv dieťaťa na styk s druhým rodičom, táto analýza v odôvodnení rozsudku krajského súdu je značne tendenčná, pričom konanie matky zľahčuje a bezdôvodne nekriticky favorizuje a otca spochybňuje, a to napriek tomu, že práve otec je ten, ktorý od začiatku konania je stabilným prvkom a od začiatku zotráva na svojich stanoviskách. Nedostatočne sa odvolací súd zaoberal stabilitou rodinného prostredia, najmä pokiaľ ide o plánové vycestovanie matky do Z., taktiež sa dôsledne nevyšporiadal so súrodeneckými vzťahmi, keďže sa nimi nezaoberal dostatočne ani znalec. Namietal viaceré obsahové nedostatky znaleckého posudku i závery o tom, že maloletí opakovane žiadali pobyt na Slovensku, nie u matky, čo je v rozpore s ňou plánovaným dlhodobým pobytom v K., s ktorým sa odvolací súd nevyšporiadal.

6. Matka vo vyjadrení k dovolaniu považovala závery odvolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí za súladné s vykonaným dokazovaním. Zdôraznila, že skutočnosť nestotožnenia sa otca s vyhodnotením dokazovania odvolacím súdom a s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, nezakladá vadu zmätočnosti ani arbitrárnosti rozhodnutia, a ani jeho nepreskúmateľnosť a už vôbec nejde o extrémny prípad nesúlady vykonaného dokazovania, skutočného stavu veci a skutkových záverov súdu. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie otca zamietol.

6.1. Otec k podanému vyjadreniu matky uviedol, že na podanom dovolaní trvá a pridrižiava sa všetkých tvrdení v ňom uvedených.

6.2. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu nevyjadril.

7. Podľa § 2 ods. 1 Civilného mimosporového poriadku (ďalej aj „CMP“) na konania podľa tohto zákona

sa použijú ustanovenia Civilného sporového poriadku, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 2 ods. 2 CMP na účely tohto zákona sa pojmy žaloba, strana a spor vykladajú ako návrh na začatie konania, účastník konania (ďalej len „účastník“) a konanie podľa tohto zákona, ak z povahy veci nevyplýva inak.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu (účastník konania), v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, pričom dospel k záveru, že je potrebné ho zamietnuť.

9. Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP). Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní.

11. Dovolateľ - otec maloletých poukazoval na skutočnosti, že konanie je postihnuté vadou konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 CSP) najvyšší súd ustálil, že podľa názoru dovolateľa, k zásahu do jeho práva na spravodlivý proces došlo postupom odvolacieho súdu vo viacerých smeroch: a) odvolací súd nesprávne procesne postupoval v súvislosti s dokazovaním pred odvolacím súdom, b) odvolací súd riadne neodôvodnil svoje rozhodnutie, najmä pokiaľ ide o zverenie maloletých synov do starostlivosti matky.

12. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (porovnaj sp. zn. 3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017). Dovolací súd preto skúmal, či v konaní došlo k vade zmätočnosti namietanej dovolateľom.

13. Pokiaľ ide o vady konania, na ktoré poukazoval dovolateľ, tieto námietky nepovažoval dovolací súd za relevantné. V súvislosti s postupom odvolacieho súdu, ktorý dokazovanie nezopakoval, ale len doplnil, treba poukázať na osobitnú povahu mimosporového konania a v jeho rámci odvolacieho konania. Podľa ustanovenia § 68 CMP odvolací súd dokazovanie zopakuje alebo doplní, ak to pre zistenie skutočného stavu veci považuje za potrebné. Odhliadnuc od osobitostí, ako je napríklad systém úplnej apelácie v odvolacom konaní podľa CMP, treba citované ustanovenie považovať za normu, ktorá upravuje dokazovanie v odvolacom konaní v mimosporových civilných súdnych konaniach. Ustanovenie § 381 CSP, na ktoré poukazuje dovolateľ, platí v mimosporovom konaní len subsidiárne (pozri § 2 ods. 1 CMP), teda pokiaľ ustanovenia CMP neustanovujú inak. Podľa názoru dovolacieho súdu v tomto prípade ustanovenie § 68 CMP dostatočne upravuje a (v súlade s úmyslom zákonodarcu a účelom zákona) poskytuje relatívne široký a voľný priestor odvolaciemu súdu v mimosporovom konaní a zistenie skutočného stavu. Rozdiel spočíva v tom, že pri mimosporovom konaní je úlohou súdu zistiť skutočný stav veci (princíp materiálnej pravdy) a nie skutkový stav ako je to pri konaní podľa CSP (princíp formálnej pravdy). Zákonný rámec pri dokazovaní na odvolacom súde teda podľa dovolacieho súdu dostatočne upravuje ustanovenie § 68 CMP, v zmysle ktorého aj odvolací súd postupoval, a nemohol preto svojím postupom pri dokazovaní spôsobiť vadu podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP. S

obdobnou argumentáciou dovolateľa sa už dovolací súd vysporiadal v predchádzajúcom uznesení sp. zn. 5Cdo/141/2021, čo dovolateľ zjavne prehliadol.

13.1. Dovolateľ ďalej spochybňoval znalecký posudok (na rôznych miestach str. 12, 18, 19, 20, 21), resp. namietal postup odvolacieho súdu, ktorý najprv znalca chcel na pojednávaní vypočuť, ale potom ako sa na pojednávaní nemohol otec zúčastniť, vypočuť znalca v súvislosti s námietkami otca voči posudku, odmietol. K týmto námietkam dovolací súd uvádza, že rozhodovacia prax najvyššieho súdu sa ustálila na názore, že nedostatočné zistenie rozhodujúcich skutkových okolností, nevykonanie všetkých navrhovaných dôkazov alebo nesprávne vyhodnotenie niektorého dôkazu bez ďalšieho nezakladá procesnú vadu konania podľa ustanovenia § 420 písm. f) CSP (porovnaj tiež rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/26/2017, 4Cdo/56/2017, 5Cdo/90/2017, 8Cdo/187/2017). Súlad tohto právneho názoru s Ústavou Slovenskej republiky posudzoval ústavný súd v uznesení sp. zn. II. ÚS 465/2017, nedospel však k záveru o jeho ústavnej neutržateľnosti.

13.2. Inými slovami, na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy, a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd, a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porovnaj I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neutržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP, avšak dovolací súd tieto vady v prejednávanej veci nezistil. Týka sa to aj viacnásobných námietok otca voči znaleckému posudku, jeho údajnej tendenčnosti či neobjektívnosti.

13.3. Túto namietanú vadu konania nespôsobil ani postup odvolacieho súdu, keď nevykonal navrhnuté dokazovanie (výsluch znalca), nakoľko tento svoj postup odôvodnil v bode 84. Krajský súd sa vyjadril aj k námietkam otca voči znaleckému posudku, ktoré predložil písomne. Dovolateľ teda mal príležitosť sa k vykonanému dôkazu (znaleckému posudku) vyjadriť, čo aj urobil. Súd je v konaní ten, kto rozhoduje o tom, ktorý z dôkazov vykoná, pričom je povinný, ak dokazovanie odmietne, tento svoj postup odôvodniť. Súd teda postupoval v súlade so svojimi oprávneniami v súdnom konaní, keď dospel k záveru, že výsluch znalca už nie je pre potreby ustaľovania skutkového stavu podstatný. Naviac, podrobne sa vysporiadal s jednotlivými námietkami, ktoré otec k posudku vyjadril.

14. K otázke nepreskúmateľnosti rozhodnutia odvolacieho súdu dovolateľ namietal, že súd neuviedol, v čom spočívajú nesprávne skutkové zistenia alebo nesprávne právne závery súdu prvej inštancie. Pokiaľ súd prvej inštancie v odôvodnení svojho rozhodnutia analyzoval osobnosť oboch rodičov, ich morálne nastavenie, vzťah k maloletým deťom, rešpekt práv dieťaťa na styk s druhým rodičom, táto analýza v odôvodnení rozsudku krajského súdu je značne tendenčná, pričom konanie matky zľahčuje a bezdôvodne nekriticky favorizuje a otca spochybňuje, a to napriek tomu, že práve otec je ten, ktorý od začiatku konania je stabilným prvkom a od začiatku zotráva na svojich stanoviskách. Nedostatočne sa odvolací súd zaoberal stabilitou rodinného prostredia, najmä pokiaľ ide o plánové vycestovanie matky do Z., ktoré rovnako v odôvodnení nevyhodnotil.

15. K námietkam dovolateľa, týkajúcim sa nedostatkov odôvodnenia dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu, treba uviesť, že právo na istú kvalitu súdneho konania, ktorého súčasťou je aj právo strany sporu na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces (podrobnejšie poukazuje dovolací súd napr. na rozsudok najvyššieho súdu z 27. októbra 2021 sp. zn. 5Cdo/130/2021).

15.1. Dovolací súd dospel k záveru, že rozsudok odvolacieho súdu napadnutý dovolaním žalobcu spĺňa kritériá pre odôvodnenie rozhodnutia v zmysle § 220 ods. 2 CSP, preto ho nemožno považovať za

nepreskúmateľný, neodôvodnený, či zjavne arbitrárny (svojvoľný). Z odôvodnenia rozhodnutia krajského súdu je dostatočne zrejmé, z ktorých skutočností a dôkazov vychádzal, akými úvahami sa riadil a ako ich posudzoval, a aké závery zaujal k jeho právnomu posúdeniu. V odôvodnení napadnutého rozsudku odvolací súd prijaté rozhodnutie náležite vysvetlil. Odôvodnenie jeho rozsudku zodpovedá aj základnej (formálnej) štruktúre odôvodnenia, vyplýva z neho vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Argumentácia odvolacieho súdu je koherentná a jeho rozhodnutie konzistentné. Závery, ku ktorým odvolací súd dospel, sú prijateľné pre právnickú aj laickú verejnosť.

15.2. Pokiaľ dovolateľ tvrdil, že odvolací súd nevymedzil, aké skutkové zistenia a právne závery súdu prvej inštancie sú nesprávne, tu je potrebné povedať, že pre potreby hodnotenia preskúmateľnosti napadnutého rozhodnutia je podstatné, že odvolací súd dostatočne, zmysluplne a konzistentne artikuloval svoje skutkové zistenia a právne závery, nemusel taxatívne označiť v akých detailoch podľa neho súd prvej inštancie pochybil. Vzhľadom k princípu materiálnej pravdy v rodinnoprávnych veciach a povinnosti každého súdu, aj odvolacieho, rozhodnúť podľa skutočného stavu, povinnosti rozhodnúť o veci podľa toho, v akom stave je v čase rozhodnutia, časovému odstupu od rozhodnutia súdu prvej inštancie, a dynamickému vývoju života jednotlivých aktérov súdnej veci, nemuseli byť najmä skutkové zistenia oboch konajúcich súdov nižších inštancií v priamom rozpore, stačilo, že došlo vo vzťahoch medzi zainteresovanými k vývoju.

15.3. Dovolací súd v tejto súvislosti tiež pripomína, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie vecí prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP nezakladá. Pokiaľ dovolacia argumentácia otca mala smerovať aj k spochybneniu správnosti právneho posúdenia vecí súdmi nižšej inštancie (napr. o nesprávnom použití ustanovení právnych predpisov súdmi), potom namietaná nesprávnosť právneho posúdenia vecí nie je procesnou vadou zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP a nezakladá prípustnosť dovolania podľa tohto ustanovenia (viď R 24/2017). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ s a s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06). To sa týka aj argumentácie dovolateľa, keď označuje napadnutý rozsudok za tendenčný.

16. Podľa dovolacieho súdu rovnako stabilitu rodinného prostredia odvolací súd vyhodnotil dostatočným spôsobom a ani v tejto časti nemožno hovoriť o nedostatku dôvodov. V bode 52. zhrnul svoje závery vyplývajúce z prechádzajúcich bodov s tým, že uviedol, že u matky majú maloleté deti potrebnú stabilitu výchovného prostredia, pričom na viacerých miestach označuje odvolací súd jej predchádzajúce správanie - keď rodinu neprijateľným spôsobom opustila, s čím dovolací súd súhlasí - za zlyhanie. Napriek tomu vzhľadom k súčasnej situácii, vzťahom medzi účastníkmi konania a reakciám maloletých považoval prostredie u matky pre starostlivosť o maloletých za vhodnejšie. Nemožno preto hovoriť o tom, že by bolo napadnuté rozhodnutie tendenčné, favorizujúce matku a spochybňujúce voči otcovi. Úlohou rozhodnutia o zverení maloletých detí do starostlivosti jedného z rodičov, nie je potrestať druhého rodiča za jeho predchádzajúce zlyhanie, aj keď sú očividné. Úlohou súdu je na základe kritérií ustanovených v § 24 ods. 4 ZR, vyhodnotiť starostlivosťou ktorého z rodičov bude naplnený najlepší záujem maloletých detí. Povinnosťou súdu, najmä ak ide o maloletých, ktorí sú vo veku, kedy už majú reálne schopnosti zhodnotiť svoju situáciu a vyjadriť svoj názor na starostlivosť rodičov, je na tento názor prihliadnuť. Maloleté deti názor pri znaleckom dokazovaní od posledného zisťovania pred odvolacím súdom nezmenili, z dôvodu ktorého by práve ich zverenie do starostlivosti otca mohlo vzájomné vzťahy medzi ním a maloletými zhoršiť.

16.1. Pokiaľ dovolateľ namietal, že odvolací súd sa nevysporiadal s plánovaným dlhodobším pobytom matky a s ňou aj maloletých v K., tak podľa názoru odvolacieho súdu to nemá vplyv na hodnotenie stability rodinného prostredia. Navyiac, keďže chýba právne relevantný súhlas otca s vycestovaním detí, je to stále len v rovine teórie a keďže v zmysle § 217 ods. 1 CSP je pre rozsudok rozhodujúci stav v

čase jeho vyhlásenia, súd nemohol túto skutočnosť vyhodnotiť ako faktor pri rozhodovaní o zverení do starostlivosti jedného z rodičov. Postoj otca k tejto možnosti je pozoruhodný najmä preto, že doposiaľ bola jeho starostlivosť o deti i prístup k rodine príkladná, obzvlášť v situácii, v ktorej sa s nimi v minulosti po pochybných rozhodnutiach matky ocitol. Prítom z K. je to do J. bližšie ako z Bratislavy, a teda pre otca, pokiaľ mu naozaj ide o jeho blízkosť a starostlivosť k deťom, je napokon výhodnejšie, aby žili v meste, ktoré je bližšie, bez nutnosti cestovania lietadlom.

17. Nemožno sa stotožniť ani s námietkami, že odvolací súd neskúmal najlepší záujem maloletých, nakoľko v bodoch 51. a 52. sa podrobne s touto problematikou vysporiadal, z čoho jasne vyplýva, že ju aj skúmal. Napriek pochopiteľnému nesúhlasu otca odvolací súd zistil, že v aktuálnej situácii je pre najlepší vývoj maloletých ich zverenie do starostlivosti matky.

18. Pokiaľ ide o súrodenecké vzťahy maloletých s už plnoletou sestrou T. C., odvolací súd sa v bode 48. vysporiadal i s námietkou otca, voči znaleckému posudku, pokiaľ ide o tieto vzťahy. Znalec ich vyhodnotil ako veľmi pozitívne a blízke pri všetkých troch súrodencoch. Zároveň uviedol, že je prirodzené, že vzhľadom na vekový rozdiel medzi bratmi a sestrou, študujúcou v zahraničí, sa trávenie ich spoločného času redukuje. Odvolací súd sa teda so vzájomnými súrodeneckými vzťahmi vysporiadal, ale potrebu zintenzívnenia, ktorá je v danom období i tak otázná, nepovažoval za tak zásadnú, aby prevážila dôvody zverenia maloletých detí do starostlivosti matky, ako ich na iných miestach sformuloval. Ani samotní maloletí nepožadovali, aby sa otázka zverenia do starostlivosti prispôbila potrebe blízkosti a častým kontaktom oboch bratov s ich sestrou. Rozhodnutie odvolacieho súdu neznamena, že sa so sestrou ďalej nebudú stretávať.

19. K namietaným nedostatkom znaleckého posudku sa už dovolací súd vyjadril vyššie (bod 13.1. a nasl.) rovnako ako k okolnostiam plánovaného vyslania matky do K. (bod 16.1.). Tu dovolací súd len doplní, že pre rozhodnutie o zverení maloletých detí do starostlivosti matky vyplynulo odvolaciu súdu z vykonaného dokazovania, že maloletí favorizujú pobyt u matky a ich zverenie do starostlivosti otca by bolo v danom období pre vzťahy otca so synmi kontraproduktívne. Nebolo až také rozhodujúce, aj keď sa to z niektorých (starších) dôkazov mohlo dovolateľovi javiť, aby ostali na Slovensku, ale ako zistil znalec, bolo ich výhradným a výslovným želaním byť v starostlivosti matky. Rovnako sa odvolací súd vysporiadal so zlyhaniami matky a jej náhlym odchodom od rodiny, pričom najmä z dôvodov rešpektovania vôle maloletých a predpokladaným kontraproduktívnym účinkom úsilia otca o zverenie maloletých do jeho starostlivosti napriek ich želaniam, tieto okolnosti prevážili predchádzajúce správanie matky. Na základe znaleckého dokazovania či stanoviska kolízneho opatrovníka nebolo možné konštatovať nedostatky v starostlivosti matky o maloletých, ktoré by vyplývali z jej osobnosti, prípadne z iných okolností.

20. Dovolací súd ďalej doplní, že je mylné, keď dovolateľ tvrdí, že odvolací súd rozhodol na základe jedného vyjadrenia maloletých a znaleckého posudku. V prvom rade je potrebné poukázať, že tvrdenia otca o neobjektívnosti znaleckého posudku neboli ničím preukázané a sú teda značne subjektívne. Jeho subjektívna nespokojnosť je síce ľudsky pochopiteľná, ale sama osebe nie je dostatočne výpovedná. Odvolací súd naozaj vychádzal primárne zo zistení znalca, ktorý zisťoval nielen názor maloletých, ale posudzoval situáciu v rodine, osobnosti jednotlivých členov rodiny, vzťahy medzi jej členmi zo širšieho pohľadu tretej osoby okom odborníka. Navyiac, krajský súd vychádzal aj z vyjadrení kolízneho opatrovníka, ktorý rovnako navrhol zverenie maloletých do starostlivosti matky.

21. Možno zhrnúť, že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu spĺňa podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonné kritériá v zmysle ustanovenia § 393 CSP. V reakcii na dovolacie argumenty dovolateľa dovolací súd uvádza, že za procesnú vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd svoje rozhodnutie neodôvodnil podľa predstáv dovolateľa, ale len to, že ho neodôvodnil objektívne uspokojivým spôsobom, pričom to rozhodne nie je tento prípad. Ako vyplýva aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (napr. I. ÚS 188/06).

22. Odvolací súd odôvodnil svoje rozhodnutie spôsobom zodpovedajúcim zákonu. V dôvodoch svojho rozhodnutia uvádza, ako vo veci rozhodol súd prvej inštancie, obsah odvolania matky, vyjadrenia oboch účastníkov k svojim podaniam navzájom, zhrnutie podstatných skutkových tvrdení a právnych argumentov, jasne a zrozumiteľne vysvetľuje, prečo rozsudok súdu prvej inštancie nepovažuje za správny. Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva nepresvedčivosť, ani taká aplikácia príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich účelu, podstaty a zmyslu. Odvolací súd sa vysporiadal vo svojom odôvodnení so všetkými podstatnými námietkami otca vznesenými v zásadnej časti aj v dovolaní. Podrobne a dôsledne sa vysporiadal s právnou úpravou týkajúcou sa s predmetnej veci, ako i s vykonaným dokazovaním a jednotlivými podaniami a námietkami oboch rodičov.

23. Dovolací súd považuje za potrebné poukázať na skutočnosť, že sa zamerával na skúmanie otázok vyplývajúcich zo Zákona o rodine pri rozhodovaní o úprave rodičovských práv a povinností k deťom na čas po rozvode. Záonné ustanovenia predstavujú podstatu rozhodnutia a pokiaľ ich odvolací súd aplikoval, odôvodnenie právneho posúdenia s doplnením o vysporiadanie sa s meritórne podstatnou argumentáciou účastníkov konania na dostatočné odôvodnenie rozhodnutia postačuje a nie je potrebné s a s ďalšími (v danom ohľade už) nepotrebnými námietkami dovolateľa vysporiadať. Podľa názoru dovolacieho súdu sa odvolací súd držal právnej úpravy, pre potreby predmetného rozhodnutia ju aj aplikoval, čo v rozhodnutí dostatočne vysvetlil, pričom sa vysporiadal i s podstatnou protiargumentáciou oboch rodičov. Najvyšší súd ešte dopĺňa, že podstatnou je protiargumentácia s ohľadom na zákonné ustanovenia a nie tá, ktorú za podstatnú považuje protistrana. Dovolací súd ešte raz uvádza, že odvolací súd napriek predchádzajúcim zlyhaniam matky, kedy neuvážene opustila na dva roky 3 maloleté deti z osobných dôvodov, vzal tieto udalosti do úvahy. Napriek tomu vzhľadom na zistenia zo strany znalca aj kolízneho opatrovníka neboli zistené žiadne vážne nedostatky pri starostlivosti ani jedného z rodičov. Stabilitu rodinného prostredia podľa výsledkov dokazovania dokázu zabezpečiť maloletým synom obaja rodičia, tak hmotne ako i nehmotne, z dokazovania nevyplývala závažná rodičovská nekompetencia, ani prevaha rodičovskej kompetencie u niektorého z rodičov, prípadne nerovnováha vo vzťahoch. Neboli zistené žiadne patologické vplyvy, či povahové rysy ani pri jednom z rodičov. Odvolací súd vzal do úvahy názor maloletých, ktorý jednoznačne favorizoval starostlivosť matky a od posledného zistenia v roku 2020 nedošlo k žiadnej zmene. Na základe týchto skutočností, ktoré vyplývajú z odôvodnenia napadnutého rozhodnutia rozhodol o zverení detí do starostlivosti matky a v tomto ohľade považuje dovolací súd odôvodnenie rozsudku krajského súdu za dostatočné a zákonné.

24. Z vyššie uvedených dôvodov dovolací súd uzatvára, že dovolateľ namietal dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP neopodstatnene, preto jeho dovolanie ako nedôvodné zamietol (§ 448 CSP).

25. Nad rámec vyššie uvedeného najvyšší súd zároveň považuje za potrebné poukázať na špecifickosť medziľudských vzťahov, ktoré sú predmetom konania. Ide o veľmi citlivé vzťahy medzi rodičmi a maloletými deťmi, do ktorých by zo strany štátnych orgánov malo byť zasahované čo najmenej. Výplýva to ako z povahy týchto rodinných vzťahov, tak aj z povahy samotnej štátnej moci. O to viac je treba apelovať na oboch rodičov, aby sa snažili dosiahnuť dohodu o ďalších podmienkach výchovy svojich synov prirodzenou cestou, aby komplikovaným vzťahom rodičov neboli poškodené ich deti, ktoré majú k obom citový vzťah.

26. Najvyšší súd záverom pripomína, že rozhodnutia všeobecných súdov o úprave práv a povinností k maloletým deťom nemajú povahu rozhodnutí „absolútne konečných“, a teda nezmeniteľných, ako vyplýva i z ustanovenia § 26 Zákona o rodine, ktorý zmenu rozhodnutia podmieňuje „zmenou pomerov“. Uvedené platí tým skôr, pokiaľ súdy svoje rozhodnutia zakladajú na okolnostiach, zmena ktorých je v budúcnosti predvídateľná, či aspoň reálne možná (vek detí, nerovnako hlboký citový vzťah detí k rodičom a pod.).

27. Rozhodnutie o trovách dovolacieho konania je založené na ustanovení § 52 CMP.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.